

Ağustos 2012

Bu bilgi notu Mahkeme'yi bağlamaz ve sınırlayıcı değildir.

Yaşama hakkı

2. MADDE (Yaşama hakkı)

1. Herkesin yaşama hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.
2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:
 - a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;
 - b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;
 - c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması.

Devlet tarafından ölümcül zor kullanılması

Gereklilik ilkesi

Mc Cann ve Diğerleri - Birleşik Krallık Davası: "daha katı ve zorlayıcı bir zorunluluk testi"

Devlet tarafından ölümcül zor kullanılması, ilk olarak [Mc Cann ve Diğerleri - Birleşik Krallık Davasında \(başvuru no. 18984/91, 27.09.1995 tarihli karar\)](#) ayrıntılı biçimde ele alınmıştır: 2. madde yaşama hakkının istisnalarına ancak "kesinlikle gerekli (mutlak zorunlu)" olması durumunda izin vermektedir. Bu terim, "bir Devletin eyleminin Sözleşme'nin 8. ve 11. maddelerinin 2. fıkralarında düzenlenen 'demokratik bir toplumda gerekli' olup olmadığını belirlerken normalde uygulanandan daha katı ve daha zorlayıcı bir zorunluluk testi uygulanması gerektiğini" (p. 149) göstermektedir.

Bu dava, üzerlerinde bomba patlamaya yarayan bir uzaktan kumanda cihazı bulunduğu şüphelenilen ve Cebelitarık'ta Özel Hava Kuvvetleri askerleri tarafından vurularak öldürülen üç IRA üyesiyle ilgilidir. Operasyonun şüphelileri öldürme zorunluluğu olmayacak şekilde planlanabileceğini ve kontrol edilebileceğini tespit eden AİHM, 2. maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Son dönem örnekler:

Andreou - Türkiye Davası (no. 45653/99)

27.10.2009

Bu dava Kıbrıs'ta Birleşmiş Milletler tampon bölgesindeki gerginlikler sırasında Türk silahlı kuvvetleri tarafından vurulup yaralanan bir İngiliz vatandaşıyla ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir: Başvurana karşı ölümcül güç kullanımı "kesinlikle gerekli" değildi ve 2. maddede izin verilen istisnalardan hiçbiri tarafından haklı görülemez.

Perişan ve Diğerleri - Türkiye Davası (12336/03)

20.05.2010

2. madde ihlal edilmiştir: Mahkeme cezaevindeki kargaşayı bastırmak için mahkûmlara karşı güç kullanılarak sekizinin ölümüne neden olunmasının "kesinlikle gerekli" olmadığına ve ölen sekiz ve yaralanan altı mahkûm bakımından 2. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Putintseva - Rusya Davası (no. 33498/04)

10.05.2012

Dava, zorunlu askerlik hizmeti sırasında kaçmaya çalışırken üstü tarafından vurulan bir gencin ölmesiyle ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir: Bir askerin firar etmesini önlemek için zor kullanılması hakkındaki yasal çerçevenin (mevzuatın) yetersiz olduğuna ve yetkililerin ölümcül güç kullanımına başvurmayı minimize etmediklerine kara vermiştir.

2. madde uyarınca polis memurlarının ölümcül güç kullanımı, bazı durumlarda haklı görülebilir ancak 2. madde "sınırsız" yetki vermemektedir. Polis operasyonlarına iç hukuk tarafından izin verilmelisi ve yeterli şekilde düzenlenmesi gereklidir.

Ateşli silah kullanımının net bir şekilde düzenlenmesi zorunludur ve silah kullanımında ihtiyatlı olmak demokratik bir toplumun göstergesidir ([Mc Cann ve Diğerleri - Birleşik Krallık Davası](#), p. 212).

Son dönem örnekler:

Nachova ve Diğerleri - Bulgaristan Davası (no. 43577/98)

06.07.2005 tarihli Büyük Daire kararı

Dava, kendilerini yakalamaya çalışan bir askeri inzibat tarafından başvuranların yakınlarının öldürülmeleriyle ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir: Mahkeme, kolluğun, sadece ilgili düzenlemelerin lafzını değil, aynı zamanda temel bir değer olarak insan yaşamına saygının önemini dikkate alarak ateşli silahların kullanılmasının kesinlikle gerekli olup olmadığını değerlendirebilecek şekilde eğitilmesi gerektiğini hatırlatmıştır.

Soare ve Diğerleri - Romanya Davası (no. 24329/02)

22.02.2011

Dava, 19 yaşında bir adamın yakalanmasıyla ilgili koşullar ve özellikle de bir polis memuru tarafından başından vurulmasıyla (hayatta kalmış ama yarı felçli hale gelmiştir) ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir: Yasal çerçeve, yaşama hakkının "yasayla" korunmasını istenen seviyede sağlamak için yeterli görülmemiştir.

Gorovenky ve Bugara - Ukrayna (no. 36146/05 ve 42418/05)

12.01.2012

Başvuranlar, izinde olan bir polis memuru tarafından vurulan iki adamın akrabalarıdır.

2. madde ihlal edilmiştir: Yetkililerin, ateşli silah vermeden önce polis memuruna gerekli eğitimleri vermemeleri nedeniyle 2. madde ihlal edilmiştir.

Sašo Gorgiev - Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti (no. 49382/06)

19.04.2012

Dava, karakolda görevli olması gereken yedek polis memuru tarafından bir barda vurulan garsonla ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir: Mahkeme, özellikle Hükümetin resmi silahlarının kolluk kuvvetleri tarafından kötüye kullanılmasını önlemeye yönelik yönetmeliklerle ilgili bilgi vermediğini ve ayrıca yedek polis memurunun işe alınmaya ve kendisine silah verilmeye uygun olup olmadığının değerlendirilip değerlendirilmediği konusunda da açıklama yapmadığını tespit etmiştir.

Orantılılık ilkesi

Orantılılık ilkesi 2. maddenin metninde geçmemekle birlikte Mahkeme'nin içtihatlarında açık bir şekilde ortaya konulmuştur.

Son dönem örnekler:

Wasilewska ve Kalucka - Polonya (no. 28975/04 ve 33406/04)

23.02.2010

Dava, bir terör operasyonu sırasında bir şüphelinin ölümüyle ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir: Polonya Hükümeti, polis tarafından kullanılan gücün seviyesinin orantılılığı, polis operasyonunun organizasyonu ve insanları keyfilik ve gücün kötüye kullanılmasına karşı korumak üzere yeterli bir yasal ve idari çerçevenin kurulup kurulmadığı konularında herhangi bir açıklamada bulunmamıştır.

Finogenov ve Diğerleri - Rusya Davası (no. 18299/03 ve 27311/03)

20.12.2011

Dava, Ekim 2002 tarihinde Moskova'daki "Dubrovka" tiyatrosunun Çeçen teröristler tarafından kuşatma altına alınması ve teröristleri gaz kullanarak etkisiz hale getirme ve rehinelere kurtarma kararıyla ilgilidir.

Rehine krizini güç ve gaz kullanarak çözme kararı konusunda 2. madde ihlal edilmemiştir.

Kurtarma operasyonunun yetersiz şekilde planlanıp uygulanması konusunda 2. madde ihlal edilmiştir.

Yetkililerin kurtarma operasyonunu planlayıp uygulama ve rehinelere tıbbi yardım sağlama konusunda ihmalleri olduğu yönündeki iddiaları incelemek üzere başlatılan soruşturmanın etkisiz olması bakımından 2. madde ihlal edilmiştir.

2. madde kapsamında pozitif ve usulü yükümlülükler - tanımlar

Pozitif yükümlülükler

Devletler, sadece kasıtlı ve hukuka aykırı şekilde yaşama son vermekten kaçınmakla yetinmemeli, **aynı zamanda kendi yargı yetki içerisindeki kişilerin yaşamlarını korumak amacıyla, özellikle kolluk mekanizmasıyla desteklenen etkin ceza hukuku hükümlerini oluşturarak, uygun adımları atmalıdır** ([L.C.B. - Birleşik Krallık Davası, 9.06.1998 tarihli karar](#); [Osman - Birleşik Krallık Davası, no. 14/1997/798/1001, 28.10.1998 tarihli karar](#)). Bir bireyin ölümünde Devletin doğrudan herhangi bir sorumluluğunun olmaması 2. maddenin uygulanmasına istisna oluşturmaz ([Angelova ve Iliev - Bulgaristan Davası, no. 5523/00, 26.07.2007](#), par. 93).

Bununla birlikte, 2. maddeden kaynaklanan pozitif yükümlülükler "yetkililere imkânsız ya da orantısız bir külfet getirecek şekilde yorumlanmamalıdır". "Yetkililerin yaşama hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülüklerini ihlal ettikleri iddiası söz konusu ise (...) **yetkililerin belirli bir birey ya da bireylerin yaşamına karşı üçüncü kişinin suç oluşturan eylemlerinden kaynaklanan gerçek ve yakın risk bulunduğunu bildikleri ya da bilmeleri gerektiği ve makul bir şekilde değerlendirildiğinde bu riski önleyebilecek önlemleri almadıkları [Mahkeme'yi] tahmin edici şekilde ortaya konulmalıdır**" ([Osman - Birleşik Krallık Davası](#), par. 116).

Osman - Birleşik Krallık Davası (no. 23452/94)

28.10.1998 tarihli Büyük Daire kararı

Dava, okula giden bir çocuğun babasının -saldırıda Bay Osman vurularak öldürülmüş, oğlu ise yaralanmıştır- geçmişte giderek artan ciddiyette bir dizi olaya karışmış olan ve bir psikiyatri değerlendirmesi sonrasında görevi askıya alınmış olan bir öğretmen tarafından öldürülmesiyle ilgilidir.

2. madde ihlal edilmemiştir: Başvuranlar, yetkililerin çocuğun ve babasının yaşamlarının öğretmenden kaynaklanan gerçek ve yakın bir risk altında olduğunu bildiklerini ya da bilmeleri gerektiğini; veya öğretmeni suçlamak ya da onu bir psikiyatri hastanesine zorla yatırmak için yeterli delil bulunduğunu gösterememişlerdir.

Berü - Türkiye Davası (no. 47304/07)

11.01.2011

Dava, tehlikeli oldukları zaten bilinen sokak köpeklerinin saldırısı sonucu bir çocuğun ölmesiyle ilgilidir.

2. madde ihlal edilmemiştir: Ölümcül saldırıdan önce gerçekleşmiş olan olaylar silsilesi, Mahkeme'nin yetkililerin önleyici tedbirler almaya yönelik "pozitif yükümlülüğü" olduğuna karar vermesi için yeterli değildir. Yetkililerin, ölen kız çocuğunun yaşamına karşı yakın bir risk olduğunu bildiklerini ya da bilmeleri gerektiğini gösteren herhangi bir delil mevcut değildir. Hiç kuşkusuz çok üzücü olan bu olay, gerçekte şans eseri meydana gelmiştir ve dolayısıyla, sorumluluğun kapsamını aşırı derecede genişletmeksizin, Türkiye'nin sorumluluğuna karar verilemez.

Choreftakis ve Choreftaki - Yunanistan Davası (no. 46846/08)

17.01.2012

Dava, başvuranların oğlunun daha önce kasten adam öldürmekten mahkûm olan ve şartlı tahliyeyle serbest bırakılmış biri tarafından öldürülmesiyle ilgilidir.

2. madde ihlal edilmemiştir: Mahkeme, Yunanistan'daki şartlı tahliye sisteminin, toplumu korumak için yeterli güvence sağladığına hükmetmiştir.

Kemaloğlu - Türkiye Davası (no. 19986/06)

10.04.2012

Dava, başvuranların yedi yaşındaki oğlunun fırtına yüzünden okulların erken kapandığı ve belediye otobüsünün zamanında gelmediği bir günde eve yürüyerek dönmeye çalışırken donarak ölmesiyle ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir: Mahkeme, yaşama karşı her türlü riskin gerçekleşmesini önlemek için yetkililerin operasyonel tedbirler almasını gerektirmediğini tekrarlamakla birlikte bu olayda, belediye otobüslerine okulların erken kapandığını zamanında haber vermeyerek, Türk yetkililer çocuğun yaşamına karşı olan riski önleyebilecek tedbirleri almamışlardır.

Kayak - Türkiye Davası (no. 60444/08)

10.07.2012

Dava, bir okulun önünde bıçaklanarak öldürülen 15 yaşındaki bir çocuğun ölümüyle ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir: Yetkililer, okul çevresini denetimini sağlama görevlerini yerine getirmemişlerdir.

Derdest dava: Tagayeva ve Diğerleri - Rusya (no. 26562/07)

Nisan 2012'de Rus Hükümeti'ne tebliğ edilmiştir.

Dava, 2004 tarihinde Beslan'daki rehine krizi sırasında Devletin yaşamı koruma yükümlülüğünü ihlal ettiği iddiasıyla ilgilidir.

Pozitif yükümlülüklerin usulü yönü

2. madde, pozitif yükümlülüklerin, Devletlerin Sözleşme'yi ihlal edecek şekilde

gerçekleşen ölümleri soruşturma görevini içeren, usulü bir yönünün olduğunu ima etmektedir ([McCann ve Diğerleri - Birleşik Krallık Davası](#)).

"Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, yaşama hakkını koruyan iç hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda, bunların sorumlulukları altında meydana gelen ölümler için hesap vermelerini sağlamaktır ([Anguelova - Bulgaristan Davası, no. 38361/97](#), par. 137, [Jasinskis - Letonya Davası, no. 45744/08, 21.12.2010 tarihli karar](#), par. 72).

Soruşturmanın gereklilikleri: bağımsızlık, çabukluk ve hız, gerçekleri ortaya çıkarma kapasitesi ile kamuya ve ölenin yakınlarına ulaşılabilirlik.

[Paul ve Audrey Edwards - Birleşik Krallık Davası \(no. 46477/99\)](#)

14.03.2002

Dava, tehlikeli bir suçlu tarafından serbest bırakıldığı gün işlenen iki cinayetle ilgilidir.

Soruşturma, diğer gerekliliklerin çoğunu karşılamasına rağmen iki kusur nedeniyle 2. madde ihlal edilmiştir: Soruşturmanın tanıkları zorla dinleme yetkisi yoktu ve gizli yürütülmüştür -başvuranlar soruşturmanın sadece üç gününe katılabilmişlerdir.

(Ayrıca bkz: [Seidova ve Diğerleri - Bulgaristan Davası, no. 310/04, 18.11.2010 tarihli karar](#); bu davada ölenin yakınları, kocalarının ve babalarının ölümüyle ilgili soruşturmaya dâhil edilmemişlerdir).

Birçok davada, soruşturmayı yürüten savcılar tarafından ciddi bir işlem yapılmadığı gerekçesiyle 2. maddenin ihlal edildiğine karar verilmiştir. Örneğin [Kolevi - Bulgaristan Davası, no. 1108/02, 05.11.2009 tarihli karar](#): Cinayetin soruşturulmasındaki eksiklikler ve ailenin cinayeti tasarladığından şüphelendikleri bir başsavcı tarafından yürütülen soruşturmanın denetlenmesi.

Mahkeme, polis tarafından zor kullanılmasıyla ilgili ölüm ve yaralama olaylarının yetersiz soruşturulduğu gerekçesiyle Bulgaristan karşı açılan birçok davada 2. maddenin ihlal edildiğini tespit etmiştir ([Angelova ve Iliev - Bulgaristan Davası, 26.07.2007 tarihli karar](#); [Ognyanova ve Choban - Bulgaristan Davası, 23.02.2006 tarihli karar](#), [Anguelova - Bulgaristan Davası, 13.06.2002 tarihli karar](#)).

Her türlü ırkçı saikleri ortaya çıkarmak ve etnik nefret ya da ön yargının bir rol oynayıp oynamadığını tespit etmek amacıyla tüm makul adımları atma" görevi.

[Nachova ve Diğerleri - Bulgaristan Davası \(no. 43577/98\)](#)

06.07.2005 tarihli Büyük Daire kararı

Angelova ve Iliev - Bulgaristan Davası (no. 55523/00)

26.7.2007

Yetkililer, başvuranların yakınlarının ölümlerinin arkasındaki olası ırkçı saikleri araştırmadıkları için 2. madde ile bağlantılı olarak 14. madde (ayrımcılık yasağı) ihlal edilmiştir.

Mizigárová - Slovakya Davası (no. 74832/01)

14.12.2010

Bu davada başvuran 2. madde ile bağlantılı olarak 14. maddenin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuran, polis nezaretinde Romanlara uygulanan yaygın kötü muamele mirası da dikkat alındığında, Roman olan kocasının ölümünün arkasında olası bir ırkçı saik olabileceğini ve Devletin bunu araştırmasının bir yükümlülük olduğunu öne sürmüştür.

2. madde ihlal edilmiştir (ölüm ve etkin soruşturma yokluğu).

14. madde ihlal edilmemiştir: Mahkeme, yetkililerin polis memurunun davranışı arkasındaki olası ırkçı saikleri araştırma yükümlülüklerini devreye sokmak için yeterli bilgiye sahip olduklarını değerlendirmemiştir.

Geniş kapsamlı olaylara ilişkin davalarda etkin soruşturma sorunu**Sandru ve Diğerleri - Romanya Davası (no. 22465/03)**

08.12.2009

2. madde ihlal edilmiştir. Mahkeme, Aralık 1989 tarihinde yapılan komünizm karşıtı gösterilerin şiddetli bir biçimde bastırılmasından sonra Romanyalı yetkililerin etkili bir soruşturma yürütmediği sonucuna varmıştır.

Aynı olaylar çerçevesinde başvuranın oğlunun hükümet karşıtı gösterilerde hayatını kaybetmesi ile ilgili [21 Aralık 1989 Derneği ve Diğerleri - Romanya \(no. 33810/07, 24.05.2011 tarihli karar\)](#).

Bu ölümle ilgili etkin bir soruşturma yürütülmemesinden dolayı 2. madde ihlal edilmiştir. Mahkeme, etkin soruşturma yapılmaması nedeniyle 2. maddenin ihlal edildiğiyle ilgili tespitlerinin geniş kapsamlı bir sorunla ilgili olduğunu belirtmiştir. Çünkü söz konusu ceza davasına yüzlerce kişi mağdur taraf olarak katılmıştır. 21 Aralık 1989 Derneği ve Diğerleri - Romanya Davasının kararının uygulanması bağlamında kuşkusuz tüm ülkede genel önlemlerin alınmasının gerekli olacağını da eklemiştir.

Jularic - Hırvatistan Davası (no. 20106/06)

20.01.2011

Dava, başvuranın kocasının Sırp milis güçleri (ya da Yugoslav Halk Ordusu) üyeleri tarafından öldürülmesiyle ilgilidir.

Skendzic ve Krznaric - Hırvatistan Davası (no. 16212/08)

20.01.2011

Dava, başvuranın kocasının ve babasının Hırvat polisi tarafından yakalandıktan sonra kaybolmasıyla ilgilidir.

Hırvat iç savaşı sırasında işlenen suçlarla ilgili olan bu davalarda Mahkeme, Hırvat yetkililerin 1991 savaş suçları hakkındaki soruşturmaların, özellikle yetkililerin pasifliği ve çıkar çatışmalarından dolayı, yeterli olmadığını tespit etmiştir.

Giuliani ve Gaggio - İtalya Davası (no. 23458/02)

24.03.2011 tarihli Büyük Daire kararı

Dava, 2001 yılında Cenova'da yapılan G8 zirvesi sırasında küreselleşme karşıtı bir protestoya katılan gencin ölümüyle ilgilidir.

Ölümcul güç kullanımı bakımından 2. madde ihlal edilmemiştir: Bir kişinin yaşadığı şiddetten korunması için kesinlikle gerekli olan güç aşırı ya da orantısız değildi.

Ölümcul silah kullanımını düzenleyen iç hukuktaki yasal çerçeve ve Cenova'daki G8 zirvesinde kolluk kuvvetlerine verilen silahlar açısından 2. madde ihlal edilmemiştir.

Cenova'daki G8 zirvesindeki polis operasyonlarının düzenlenmesi ve planlanması açısından 2. madde ihlal edilmemiştir: Her ne kadar yetkililerin yasal gösterilerin barışçıl biçimde yürütülmesini sağlamaya ve yurttaşların güvenliğini temin etme yönünde bir görevi olsa da, "bunu mutlak şekilde garanti edemezler ve kullanılacak yöntemlerin seçiminde geniş bir takdir yetkisine sahiptirler".

Ölüme ilgili etkin bir soruşturma yürütülmediği iddiasıyla bağlantılı olarak 2. maddenin ihlal edilmemiştir. Mahkeme, ölümcul güç kullanımı yerinde olduğu için Taraflar arasında ihtilaf konusu olan ölüme yol açan mermi konusunda ayrıntılı bir soruşturmanın çok önemli olmadığına karar vermiştir.

Janowiec ve Diğerleri - Rusya Davası (no. 55508/07 ve 29520/09)

16.04.2012

Dava, 1940 Katyn katliamı hakkında yetkililer tarafından yürütülen soruşturmanın yeterliliği konusundaki şikayetlerle ilgilidir.

Rusya katliam soruşturmasındaki takipsizlik kararının bir nüshasını kendisine göndermediği için Mahkeme, Rusya'nın 38. madde (davanın gerekli tüm belgelerini incelenmek üzere temin etme yükümlülüğü) uyarınca işbirliği yapma yükümlülüğünü ihlal ettiğini tespit etmiştir. Bununla birlikte Mahkeme, başvuranların 2. madde uyarınca Katyn katliamı konusundaki soruşturmanın etkili olmadığı şeklindeki şikayetlerinin dayanaklarının inceleyememiştir; zira kurbanların ölümleri ile Sözleşme'nin Rusya'da 1998 tarihinde yürürlüğe girişi arasında tam bir bağlantı kuramamıştır.

Mahkeme, söz konusu ölüm, Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelmiş olsa bile bir Devletin 3. maddeden (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) kaynaklanan yükümlülüğünü yerine getirme sorumluluğunu incelemesini engellemediğine karar vermiştir. 2 ve 3. madde arasındaki farka vurgu yapmıştır: 2. madde uyarınca yetkililerin sorumluların tespit edilip cezalandırılmasını sağlayacak özel eylemlerde bulunması zorunlu iken, 3. madde uyarınca yetkililer yakınlarını kaybetmiş akrabaların zor durumuna insani ve şefkatli bir şekilde tepki vermek zorundadır.

Mahkeme, yetkililerin Katyn'da Sovyet gizli polisi tarafında infaz edilen Polonyalı mahkumlara ne olduğunu yeterli bir şekilde açıklayamadığı gerekçesiyle başvuranların onuyla ilgili olarak 3. maddenin ihlal edildiğini tespit etmiştir.

Gözaltında yaşama hakkı

Mahkeme'nin yerleşik içtihadına göre Devletler, gözaltında meydana gelen ölüm ve yaralanmalar için makul açıklamalar yapmakla yükümlüdürler ([Salman - Türkiye Davası, no. 21986/93, 27.06.2000 tarihli Büyük Daire kararı, par. 99](#)).

Polis tarafından alıkonulan kişilerin kaybolması

Carabulea - Romanya Davası (no. 45661/99)

13.07.2010

Dava, başvuranın erkek kardeşi olan Roman bir hırsızlık şüphelisinin polis nezaretinde iken işkence görmesi, ailesiyle irtibat kurmasına izin verilmemesi ve yoğun bakımda hayatını kaybetmesi ile ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir (ölüm ve etkili soruşturma yapılmaması): Yetkililer sadece başvuranın erkek kardeşine zamanında tıbbi yardım sağlayamamakla kalmamışlar, aynı zamanda 27 yaşındaki son derece sağlıklı birinin polis nezaretinde ölmesini de tatmin edici bir şekilde açıklayamamışlardır.

Mizigárová - Slovakya Davası (no. 74832/01)

14.12.2010

Başvuranın kocası bir polis sorgulaması sırasında karnından vurulmuş ve dört gün sonra hastanede hayatını kaybetmiştir.

2. madde ihlal edilmiştir (ölüm ve etkili soruşturma yapılmaması).

Jasinskis - Letonya Davası (no. 45744/08)

21.12.2010

2. madde ihlal edilmiştir: Yetkililer, ağır şekilde yaralanan ve polis nezaretinde 14 saatten fazla tutulduktan sonra ölen sağır ve dilsiz bir adama tıbbi yardım sağlamamışlardır.

Cezaevinde ölüm

Paul ve Audrey Edwards - Birleşik Krallık Davası (no. 46477/99)

14.03.2002

Iorga ve Diğerleri - Romanya Davası (no. 26246/05)

25.01.2011

2. madde ihlal edilmiştir: Cezaevi yetkilileri, bireyleri diğer mahkûmların saldırılarından koruyamamıştır.

Kats ve Diğerleri - Ukrayna Davası (no. 29971/04)

18.12.2008

Gagiu - Romanya Davası (no. 63258/00)

24.02.2009

2. madde ihlal edilmiştir: Yetkililer, gerekli tıbbi tedaviyi sağlayamamışlardır.

Raducu – Romanya Davası (no. 70787/01)

21.04.2009

Tutukluluk sırasında tedavi edilmemesi ile başvuranın ölümü arasında açık bir bağlantı bulunmadığından 2. madde ihlal edilmemiştir.

Peker - Türkiye Davası (no. 2) (no. 42136/06)

12.04.2011

2. madde ihlal edilmiştir: Türk Hükümeti, cezaevinde yürütülen güvenlik operasyonu sırasında bir mahkûmun aldığı ateşli silah yarası hakkında makul bir açıklama sunmamıştır. Bu operasyon, 19 Aralık 2000 tarihinde, Türkiye'deki 20 cezaevinde yürütülen ve açlık grevlerine son vermeyi amaçlayan bir dizi operasyon kapsamında gerçekleştirilmiş ve bu operasyonlar sırasında mahkûmlar ölmüş ve yüzlercesi de yaralanmıştır (ayrıntılar için bkz. [İsmail Altun - Türkiye Davası, no. 22932/02, 21.09.2010 tarihli karar](#); [Keser ve Kömürcü - Türkiye Davası, no. 5981/03, 23.06.2009 tarihli karar](#); [Gülbahar ve Diğerleri - Türkiye Davası, no. 5264/03, 21.10.2008 tarihli karar](#)).

Daha yakın dönem davalar: [Makbule Akbaba - Türkiye Davası \(no. 48887/06\) ve Sat - Türkiye Davası \(no. 14547/04\), 10.07.2012 tarihli kararlar](#)).

Ayrıca aşağıdaki [Alıkoyma Sırasında İntiharlar](#) bölümüne bakınız.

Silahlı çatışmalarda yaşama hakkı

[Mc Cann - Birleşik Krallık Davası](#)nda barış zamanları için belirlenen ilkeler, silahlı çatışma durumları için de uygulanmıştır ve [Kelly - Birleşik Krallık Davası](#) gibi davalarda olduğu üzere ispat külfeti, özellikle de olaylarda arada kalan siviller bakımından, Türkiye'nin güneydoğusu ve Kuzey Kafkasya dahil, daha geniş (iç) silahlı çatışma durumlarını içerecek şekilde genişletilmiştir (bkz. aşağı kısımlardaki [Çeçenistan'daki olaylarla ilgili davalar](#)).

Aydınlatılmamış ölümler ve kayıplar

[Isayeva - Rusya Davası \(24.02.2005 tarihli karar\)](#), [Estamirov ve Diğerleri - Rusya Davası \(12.10.2006 tarihli karar\)](#) ve [Chitayev - Rusya Davası \(18.01.2007 tarihli karar\)](#) [Çeçenistan'daki olaylarla ilgili davaların ilk grubunu oluşturuyordu](#); bu grup özellikle şu konularla ilgili idi: rastgele ölümcül güç kullanılması, yargısız infazlar, hukuka aykırı alıkoymalar, işkence ve kötü muamele, kayıplar, mülkiyete zarar verme, kara mayınları, hareket özgürlüğünün kısıtlanması ve etkili başvuru yolunun bulunmaması. Davaların çoğunda en az bir ihlal tespit edilmiştir.

2011 yılında karar verilen davalar şunlardır: [Sambiyeva - Rusya Davası \(08.11.2011 tarihli karar\)](#), [Tashukhadzhiyev - Rusya Davası \(25.10.2011 tarihli karar\)](#), [Khashuyeva - Rusya Davası \(19.07.2011 tarihli karar\)](#).

Daha yakın dönemden davalar: [28.02.2012 tarihli Edilova - Rusya Davası \(no. 14662/07\)](#) ve [Khamzatov ve Diğerleri - Rusya Davası \(no. 31682/07\)](#), [27.03.2012 tarihli Inderbiyeva - Rusya Davası \(no. 56765/08\)](#) ve [Kadirova ve Diğerleri - Rusya Davası \(no. 5432/07\)](#), [03.05.2012 tarihli Shafiyeva - Rusya Davası \(no. 49379/09\)](#), [12.06.2012 tarihli Umarovy - Rusya Davası \(no. 2546/08\)](#) ve [Umayevy - Rusya Davası \(no. 47354/07\)](#).

Er ve Diğerleri - Türkiye Davası (23016/04)

31.07.2012

Dava, başvuranların 44 yaşındaki babaları ve erkek kardeşlerinin Temmuz 1995 tarihinde kaybolmasıyla ilgilidir. Başvuranlar babalarının Kurudere köyünde yapılan askeri bir operasyon sonrasında yakalandığını ve bölgedeki jandarma karakoluna götürüldüğünü; o zamandan sonra kendisinden haber alamadıklarını iddia etmişlerdir.

Başvuranların yakınının kaybolması ve öldüklerinin farz edilmesiyle ilgili olarak 2. madde ihlal (yaşam hakkı ve etkin soruşturma yokluğu) edilmiştir.

Mahkeme:

- sadece uluslararası silah çatışmalar bağlamında değil, aynı zamanda ulusal bağlamda da kaybolma olaylarındaki Mahkeme'nin altı aylık süre sınırına uyma konusunu incelerken daha az katı olan bir yaklaşımın mazur görülebileceğini teyit etmiştir (bkz. [Varnava ve Diğerleri - Türkiye Davası](#)).

- başvuranların yakınının kaybolmasıyla ilgili şikâyetlerini yapmak için dokuz yıl beklemesinin eleştirilemeyeceğini, zira bu süre zarfında bir soruşturmanın yürütüldüğünü (umut verici yeni gelişmeler ortaya çıkardığını) ve yetkililere yardımcı olmak için ellerinden gelen her şeyi yaptıklarını tespit etmiştir.

Silahlı çatışmalarda güç kullanımı

Kıbrıs - Türkiye Davası (no. 25781/94)

10.05.2001 tarihli Büyük Daire kararı

Ülkenin bölünmesinden bu yana Kuzey Kıbrıs'taki durumla ilgili 1994'de Kıbrıs tarafından açılan devletlerarası dava.

2. madde ihlal edilmiştir. Bu davada Mahkeme, istisnai bir şekilde Sözleşme'yi sınır dışı eylemlere uygulamış ve özellikle kayıp Kıbrıslı Rumlar ve akrabalarıyla ilgili olarak 2. maddenin devam eden bir ihlali olduğunu tespit etmiştir.

Benzer şekilde [Varnava ve Diğerleri - Türkiye Davasında \(no. 16064/90, 18.09.2009 tarihli Büyük Daire kararı\)](#) 1974 yılındaki askeri operasyonlar sırasında Türk ordusu tarafından yakalanan ve alıkonulan dokuz Kıbrıs vatandaşının kaybolmasıyla ilgilidir; Mahkeme, 2. maddenin devam eden ihlalinin olduğuna karar vermiştir.

Al-SKeini - Birleşik Krallık Davası (no. 55721/07)

07.07.2011 tarihli Büyük Daire kararı

Dava, Güney Irak'ta Irak vatandaşlarının Birleşik Krallık silahlı kuvvetleri tarafından öldürülmesiyle ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir: Başvuranların altı akrabasından beşinin ölümüyle ilgili etkin soruşturma yürütülmemiştir. Mahkeme, Basra'da Birleşik Krallık askerleri tarafından yürütülen güvenlik operasyonları sırasında öldürülen siviller açısından Irak'ın güneydoğusunda güvenliğin sağlanmasına yönelik yetkiyi üstlenmesinden kaynaklanan istisnai durumlarda Birleşik Krallık'ın 1. madde (insan haklarına saygı yükümlülüğü) uyarınca yetki alanına sahip olduğunu kaydetmiştir.

Çeçen savaşı sırasında Rus askeri uçakları tarafından sivil binaların bombalanmasıyla ilgili (3.05.2001 tarihli karar) iki davada ([Kerimova ve Diğerleri - Rusya Davası, no. 17170/04](#) ve [Khamzayev ve Diğerleri - Rusya Davası, no. 1503/02](#)) Mahkeme, Kerimova ve Diğerleri Davasında başvuranların yakın akrabaları olan sekiz kişinin ölümleri ve toplamda 19 başvuranın yaşamlarını korunmadığı gerekçesiyle 2. maddenin ihlal edildiğini tespit etmiştir. Mahkeme, ayrıca başvuranların akrabalarının ölümlerine ve başvuranların yaşamlarını riske atan olaylara ilişkin şartlar konusundaki usul incelemesinde de 2. maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Silahlı bir çatışmayla ilgili derdest devletlerarası dava (33. Madde): [Gürcistan - Rusya Davası \(II\) \(no. 38263/08\)](#). Bu dava giderek artan gerilim, provokasyon ve olaylarla dolu uzunca bir dönemin ardından Ağustos 2008 tarihinde başlayan Gürcistan ile Rusya arasındaki silahlı çatışmayla ilgilidir. Mahkeme, 19.12.2011 tarihinde başvurunun kabuledilebilir olduğunu ilan etmiştir. Mahkeme kararında özellikle Devletlerin 2. maddeden kaynaklanan etkili soruşturma yapma yükümlülüğünün, silahlı çatışma durumları da dahil olmak üzere güvenlik koşullarının çok zorlu olduğu şartlarda da devam ettiğini kaydetmiştir. Uluslararası çatışma bölgelerinde, Sözleşme'ye taraf olan Devletler, düşmanlık yapmayan ya da artık düşmanlık yapmayan insanların yaşamlarını korumakla yükümlüdür.

Güvenlik/çevre konularıyla bağlantılı olarak yaşama hakkı

Çevre konularıyla bağlantılı olarak yaşam hakkı, gübre üreten bir kimyasal fabrikadan kaynaklanan kirlenme ve tehlikelere ilişkin [Guerra ve Diğerleri - İtalya Davasında \(no. 14967/89, 19.02.1998 tarihli karar\)](#) ilk kez açık bir biçimde dile getirilmiştir.

L.C.B. - Birleşik Krallık Davası (no. 23413/94)

09.06.1998

Başvuran, 1950'li yıllarda İngiliz Hava Kuvvetleri'nde görev yapmış olan ve 1957 ve 1958 yıllarında yürütülen nükleer testlerden ortaya çıkan radyasyona maruz kalmış bir adamın kızıdır. Babasının radyasyona maruz kalmasının, çocukken geçirdiği lösemi hastalığının muhtemel nedeni olduğuna inanmaktadır.

2. madde ihlal edilmemiştir: Babanın radyasyona maruz kalmasıyla daha sonra dünyaya gelen çocukta lösemi görülmesi arasında neden-sonuç ilişkisi olduğu ortaya konulamamıştır.

[Öneryıldız - Türkiye \(no. 48939/99, 30.11.2004 tarihli Büyük Daire kararı\)](#) kararında Mahkeme, Devletin 2. maddeden kaynaklanan pozitif yükümlülüğünün kamuya ait olsun ya da olmasın her türlü faaliyet ve özellikle de doğası gereği tehlikeli olan endüstriyel faaliyetler açısından geçerli olduğunu değerlendirmiştir. Bu karar, tehlikeli faaliyetler sonucunda meydana gelen ölümlerin önlenmesine ilişkin genel ilkeleri ortaya koymuştur.

Daha ayrıntılı bilgi için bkz. "Bilgi Notu: [Çevre](#)".

[Paşa ve Erkan Erol - Türkiye Davası \(no. 51358/99\)](#)

12.12.2006

Koyunlarını otlatırken anti personel mayın tarafından yaralanan ve patlamadan sonra bacağı kesilen Erkan Erol hakkında 2. madde ihlal edilmiştir. Mahkeme, hayvan otlatılan bir alana mayın döşenmesini ve bu alanın etrafının bir birinden ayrık döşenmiş ve çocukların geçişini engelleyemeyecek şekilde yetersiz olan iki sıra tel örgü ile çevrilmesini anlaşılabilir bulmuştur. Dolayısıyla Türkiye'nin ölüm ya da yaralanma riskinden korumayı sağlamayacak gerekli bütün önlemleri almadığına kanaat getirmiştir.

[Budayeva ve Diğerleri - Rusya Davası \(no. 15339/02\)](#)

20.03.2008

Dava, art arda toprak kaymalarıyla vurulan bir bölgenin sakinleriyle ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir: Rusya, toprak kaymasını önleyici altyapının yetersiz bakımı ve bir erken uyarı sistemi kurmaması nedeniyle bölgede yaşayanları koruyamamıştır.

[Kalender - Türkiye Davası \(no. 4314/02\)](#)

15.12.2009

Dava, bir demiryolu kazasının kurbanlarıyla ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir (yaşam hakkı ve etkin soruşturma yokluğu): Yetkililer, yolcuların yaşamlarını korumaya yönelik düzenlemeleri uygulama (Mahkeme tarafından atanan uzmanlar, tren istasyonundaki minimum güvenlik gerekliliklerinin yerine getirilmediğini tespit etmiştir) ve sorumlulukları belirleme görevlerini yerine getirmemiştir.

Derdest dava: [Vilnes ve Diğerleri - Norveç Davası \(no. 52806/09, 22703/10\)](#)

Bu davada duruşma 18 Eylül 2012 tarihinde yapılacaktır.

Davalar, Norveç petrol endüstrisi için Kuzey Denizinde ve Devletin kısmen hissedarı olduğu "Norveç Sualtı Müdahale Ltd"ye (NUI/NUTEC) ait test tesislerinde çalışan dalgıçların şikayetleri ile ilgilidir. Başvuranlar, dalgıçlık nedeniyle sakat kaldıklarından ve işgöremez hale geldiklerinden şikayetçidirler. Başvuranlar ayrıca Norveç makamlarının kendilerinin korunmasına yönelik emniyet düzenlemeleri

konusunda yasal bir çerçeve tesis etmediğini, emniyet düzenlemelerine istisnalar getirdiğini, yeterli denetim uygulamalarını gerçekleştirmediğini ve bazı dalgıçların NUI/NUTEC’de test dalışı yapmalarını önlemediğini, bu testler ve sonuçları hakkında kendilerini bilgilendirmediğini ve önceden bu konuda rızalarını almadığını iddia etmektedirler. Başvuranlar 2, 3 (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı), 8. (özel ve aile hayatına saygı hakkı) ve 14. maddeyi (ayrımcılık yasağı) dayanak olarak kullanmaktadırlar.

Kamu sağlığı ve tıbbi uygulama hatası

Pozitif yükümlülükler, Devletlerin "hastaneleri hastalarının yaşamlarının korunmaya yönelik uygun önlemleri almaya zorlayan düzenlemeler yapmasını" ve "tıpçıların gözetimindeki hastaların ölüm nedeninin (...) belirlenip sorumluların ortaya çıkarılmasını ve bu kişilerin hesap vermelerini mümkün kılacak etkili ve bağımsız bir yargı sistemini" kurmasını zorunlu kılar ve bu yükümlülükler hem kamu hem de özel sağlık sektörü açısından geçerlidir ([Calvelli ve Ciglio - İtalya Davası, no. 32967/96, 17.01.2002 tarihli karar, par. 49](#)).

Nitecki - Polonya Davası (no. 65653/01)

21.03.2002 tarihli kabul edilemezlik kararı

Bu davada, son derece nadir ve ölümcül bir hasta olan başvuran, tıbbi tedavisinin masraflarını ödeyecek durumu olmadığından ve yetkililerin tedavisinin tüm masraflarını geri ödemeyi reddettiğinden şikâyetçidir.

Başvuru kabul edilemez bulunmuştur: Sözleşme’ye taraf bir Devletin yetkilileri, halkın genelinin ulaşımına elverişli hale getirme yükümlülüğünde buldukları sağlık hizmetini reddetmek suretiyle söz konusu bireyin yaşamını riske attığı gösterilebilseydi 2. madde kapsamında bir sorun ortaya çıkabilirdi, ama Mahkeme başvuranın durumun böyle olmadığına karar vermiştir.

Šilih - Slovenya (no. 71463/01)

09.04.2009 tarihli Büyük Daire kararı

Dava, başvuranların alerjisinin olduğu bir ilaç enjekte edilen oğullarının tıbbi ihmal yüzünden öldüğü ve ölümüyle ilgili etkin bir soruşturma yürütülmediği konusundaki şikâyetleriyle ilgilidir.

Slovenya yargı sisteminin, ölümünün nedenini ve ölümünden kimin sorumlu olduğunu ortaya çıkarma konusundaki etkisizliğinden dolayı 2. madde ihlal edilmiştir.

G.N. ve Diğerleri - İtalya Davası (no. 43134/05)

01.12.2009

Dava, kirlenmiş (kontamine) kan olayıyla ilgilidir.

Başvuranların ve akrabalarının yaşamlarını koruma yükümlülüğüyle ilgili 2. madde ihlal edilmemiştir.

Hukuk davalarının yürütülmesi bakımından 2. madde ihlal edilmiştir.

İtalyan Hükümeti, Kanun gereğince, sadece hemofili hastalarıyla mahkeme dışı uzlaşma yaptığı için 2. maddeyle bağlantılı olarak 14. madde (ayrımcılık yasağı) ihlal edilmiştir.

Eugenia Lazar - Romanya Davası (no. 32146/05)

16.02.2010

Dava, bir gencin hastanede ölümü konusundaki soruşturmayla ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir: Adli tıp raporları hakkındaki kuralların yetersizliği yüzünden soruşturma olumsuz etkilenmiştir.

Bununla birlikte, belirli durumlarda, sorumlulukların belirlenmesi ve tazminata karar verilmesi yetersizdir. [Oyal - Türkiye Davasında \(no. 4864/05, 23.03.2010 tarihli karar\)](#) Mahkeme, doğumunda kan nakli sırasında HIV bulaşmış bir gence ömür boyu sağlık masraflarının karşılanmasına hükmetmiştir.

2. madde ihlal edilmiştir: Mahkeme, ayrıca idari işlemlerin aşırı şekilde uzun sürmesini (dokuz yıldan fazla) de dikkate almıştır.

Panaiteescu - Romanya Davası (no. 30909/06)

10.04.2012

Romen yetkililer, özel kanser ilaçlarını başvurana ücretsiz olarak sağlamadığı için 2. madde ihlal edilmiştir. Mahkeme, yerel mahkemelerin kararları uyarınca Devletin başvuranın ihtiyaç duyduğu ilacı ücretsiz olarak temin etmiş olması gerektiğine hükmetmiştir.

Bireylerin başkalarının şiddetinden korunması

Gazetecilerin ölümü

Gongadze - Ukrayna Davası (no. 34056/02)

08.11.2005

2. madde ihlal edilmiştir (ölüm ve etkin soruşturma yokluğu): Yetkililer, gazetecinin yaşamını koruyamamış, kaybolması ve ölümü hakkında etkili olmayan bir soruşturma yürütmüştür.

Dink - Türkiye Davası (no. 2668/07)

14.09.2010

Dava, milliyetçiler tarafından öldürülen gazeteci Fırat Dink ile ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir (ölüm ve etkili soruşturma yapılmaması): Mahkeme, Devletin ifade özgürlüğüne ilişkin pozitif yükümlülükleri arasında gazetecilerin korunmasını sağlayan etkin bir sistem kurma görevinin de olduğunu vurgulamıştır. Mahkeme, yetkililerin gazetecinin yaşamını ve ifade özgürlüğünü koruma görevlerini yerine getirmediklerini tespit etmiştir. Suikast girişimi olasılığı ve hatta şüphelilerin kimliği konusunda önceden bilgilendirilmelerine rağmen yetkililer suikastı önlemek için hiçbir önlem almamışlardır. Mahkeme, ayrıca

yetkililerin Fırat Dink'in hayatının korunması konusunda meydana gelen kusurlar konusunda etkin bir soruşturma yürütmediğine de karar vermiştir.

Trévalec - Belçika Davası (no. 30812/07)

14.06.2011

Dava, özel bir polis birimini görev sırasında filme alırken polis memurları tarafından silahla yaralanan bir muhabir ile ilgilidir.

Soruşturma konusunda 2. madde ihlal edilmemiştir.

Polis, çekim konusunda önceden izin vermiş olmasına rağmen başvuranın hayatı polis memurların silah atışlarının yol açtığı yaralar yüzünden tehlikeye atıldığı için 2. madde ihlal edilmiştir.

Aile içi şiddet

Bkz. "Bilgi Notu: [Kadına Karşı Şiddet](#)".

Özellikle: [Branko Tomašić ve Diğerleri - Hırvatistan Davası \(no. 46598/06, 15.01.2009 tarihli karar\)](#), [Opuz - Türkiye Davası \(no. 33401/02, 09.06.2009 tarihli karar\)](#), [Velcea ve Mazare - Romanya Davası \(no. 64301/01, 01.12.2009 tarihli karar\)](#), [Kontrovà - Slovakya Davası \(no. 7510/04, 31.05.2007 tarihli karar\)](#).

İnsan ticareti

Rantsev - Kıbrıs ve Rusya (no. 25965/04)

07.01.2010

Dava, çalışmak için gittiği Kıbrıs'ta ölen 20 yaşındaki bir Rus kabare sanatçısı ile ilgilidir.

Kıbrıs açısından:

-2. maddenin ihlal edilmemiştir: Mahkeme, başvuranın kızının ölümüne yol açan olaylar zincirinin, Kıbrıs makamları tarafından öngörülelemeyeceğini ve dolayısıyla söz konusu şartlarda kızın yaşamına yönelik bir riski önlemek üzere pratik önlemler alma yükümlülüğünde olmadıklarını tespit etmiştir.

-Usule ilişkin kısmı itibarıyla 2. madde ihlal edilmiştir: Kıbrıs mercileri tarafından yürütülen soruşturmada bir dizi kusur bulunmaktadır.

Rusya açısından Mahkeme, 2. maddenin ihlal edilmediğine hükmetmiştir: Zira Rus mercileri kendi yetki çevreleri dışında meydana gelmiş olan Rantseva'nın ölümünü soruşturmaya yapmak zorunda değildirler. Mahkeme, Rus yetkililerinin birkaç kez Kıbrıs'tan ilave soruşturma yapmasını talep ettiğini ve Kıbrıslı yetkililerle işbirliği yaptığını vurgulamıştır.

[M. ve Diğerleri - İtalya ve Bulgaristan Davasında \(no. 40020/03, 31.07.2012 tarihli karar\)](#), Mahkeme, insan ticareti şikayetini destekleyecek herhangi bir delil bulunmadığına karar vermiştir.

Bireylerin kendilerine karşı korunması: intihar

Gözetiminde intihar

Renolde – Fransa Davası (no. 5608/05)

16.10.2008

Dava, akut psikotik bozuklukları olan bir adamın tutuklu bulunduğu sırada intihar etmesiyle ilgiliydi.

2. madde ihlal edilmiştir: Mahkeme, akıl hastalarının hassas durumda olmalarının özel korumayı gerekli kıldığını yinelemiş ve daha önce intihara teşebbüs etmesine ve ruhsal durumuyla ilgili teşhise rağmen, bir psikiyatri servisine yatırılması konusunda hiçbir görüşme yapılmaması hususu çarpıcıdır. Renolde, ilk intihar teşebbüsünden üç gün sonra disiplin kurulu tarafından maksimum ceza olan 45 gün süreyle hücreye konulmasına karar verilmiştir.

Benzer şekilde AİHM, [Ketreb - Fransa Davasında \(no. 38447/09\) 19.07.2012 tarihli kararında](#) 2. maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Dava, silahlı saldırı suçundan mahkum olan bir uyuşturucu bağımlısının cezaevinde intiharıyla ilgiliydi. Mahkeme, Devletin hassas durumundaki mahkumun intihar etmesini önleme konusunda özel önem gösterme görevini yerine getirmediğini (mahkum disiplin cezası nedeniyle hücreye konulmuştu) tespit etmiştir.

Horoz - Türkiye Davası (no. 1639/03)

31.03.2010

Dava, "F-tipi" cezaevlerini protesto etmek amacıyla açlık grevine katılmış bir mahkum ile ilgilidir.

2. maddenin ihlali söz konusu değildir: Mahkumun sağlık durumu yaşamını tehdit edici duruma geldiği halde açık bir şekilde her türlü tıbbi müdahaleyi reddetmesi Mahkeme'nin Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin başvuranın oğlunu serbest bırakmaması ile daha sonra ölmesi arasında neden-sonuç ilişkisi kurmasını imkansız hale getirmiştir.

Jasinska - Polonya Davası (no. 28326/05)

01.06.2010

Mahkeme, ruhsal rahatsızlığı bulunan, sağlık durumu kötüleşmiş olan ve ilk defa cezaevine giren birinin, ilaçlarının verilmesinde sorumlu tıp personelinin bilgisi olmadan ölümcül dozda ilaç alıp müteakiben intihar etmesine izin veren sistemde açık bir kusuru bulunduğu gerekçesiyle 2. maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Yetkililerin sorumluluğu sadece ilaç reçetesi yazmakla sınırlı değildir. Yetkililer aynı zamanda özellikle de ruhsal bozukluklardan muzdarip mahkumlar söz konusu ise bu ilaçların uygun şekilde alındığından da emin olmalıdır.

De Donder ve De Clippel - Belçika Davası (no. 8595/06)

06.12.2011

Dava, ruhsal rahatsızlığı bulunan bir gencin cezaevinin genel bölümünde intihar etmesi ile ilgilidir.

İntihar nedeniyle 2. madde ihlal edilmiştir.
Soruşmanın etkinliğiyle ilgili 2. maddenin ihlal edilmemiştir.

Mahkeme, askerde intihar/ölüm konusunda Türkiye'ye karşı açılan pek çok davada 2. maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir:

- [Kılavuz - Türkiye Davası \(no. 8327/03, 21.10.2008 tarihli karar\)](#). Dava, "ciddi paranoya delüzyonu" olan bir tutuklunun intiharı ile ilgilidir. Mahkeme, Türk mercilerinin, söz konusu tutuklunun hassas ruhsal durumundan dolayı ihtiyaç duyduğu yakın gözetimi sağlamadığını tespit etmiştir. (Ayrıca bkz. [Lütfi Demirci ve Diğerleri - Türkiye Davası, no. 28809/05, 02.03.2010 tarihli karar](#): askerlik hizmeti sırasında psikolojik rahatsızlıkları olduğu bilinen bir askerin intiharı).

- [Beker - Türkiye Davası \(no. 27866/03, 24.03.2009 tarihli karar\)](#). Dava, 2001 yılında askeri kışlada başından vurulmuş şekilde bulunan Mustafa Beker'in ölümüyle ilgilidir.

2. madde ihlal edilmiştir: Türk Hükümeti, Beker'in ölümüne bir açıklama getirememiştir.

- [Servet Gündüz ve Diğerleri - Türkiye Davası \(no. 4611/05, 11.01.2011 tarihli karar\)](#). Başvuranların akrabası, zorunlu askerlik hizmetlerini yaptığı sırada üstüyle girdiği bir tartışmadan sonra mayınlı araziye girmek suretiyle intihar etmiştir. Mahkeme, askeri yetkililerin, söz konusu kişinin hassas ruhsal durumunu dikkate almadığını tespit etmiştir. Başvuranlar, bunun akrabalarının intiharını tetiklediğini iddia etmişlerdi.

Başka durumlarda intihar

Mikayil Mammadov - Azerbaycan Davası (no. 4762/05)

17.12.2009

Dava, başvuranın karısının, zorla evden tahliye yönelik bir polis operasyonu sırasında iddialara göre bazı Devlet görevlerinin gözlerinin önünde intihar etmesiyle ilgilidir.

2. madde ihlal edilmemiştir: Başvuranın ailesini evden tahliye etmek üzere bir operasyon düzenleyen yetkililerin, başvuranın karısının yaşamını kasıtlı olarak tehlikeye attığı düşünülemez. Hükümet ve başvuran tarafından olayların farklı şekilde anlatıldığı dikkate alındığında yetkililerin, yangını mümkün olan en kısa sürede önleyecek ya da söndürecek şekilde zamanında tehlikenin farkına varıp varmadığını tespit etmek imkânsızdır (başvuranın eşi yetkililerin evi tahliye etme niyetini protesto etmek amacıyla üzerine gazyağı dökmüş ve ateşlemiştir).

2. madde ihlal edilmiştir: Başvuranın karısının ölümüyle ilgili yürütülen soruşturma, Devletin olaydaki sorumluluğunun değerlendirilmesine yönelik tüm hususları kapsamadığından yetersiz bulunmuştur.

Ölüm cezası

Lütfen bkz. "Bilgi notu: [Ölüm cezasının kaldırılması](#)".

Yaşamın başlangıcı ve ötenazi sorunu

Yaşamın başlangıcı

[Boso - İtalya Davasında \(no. 50490/99, 05.09.2002 tarihli karar\)](#) Mahkeme, bir cenine bir kişinin sahip olduğu aynı hakları vermenin, halihazırda doğmuş olan kişilerin 2. maddeden kaynaklanan hakları üzerine makul olmayan kısıtlamalar getireceğini yinelemiştir (bkz. [H. - Norveç Davası, no. 17004/90, 19.05.1992 tarihli Komisyon kararı](#); [X - Birleşik Krallık Davası, no. 8416/78, 13.05.1980 tarihli Komisyon kararı](#)).

[Vo – Fransa Davası \(53924/00\)](#)

08.07.2004 tarihli Büyük Daire kararı

Dava, hukuk sisteminin bir doktorun ihmali sonucunda zarara uğrayan bir cenini koruma konusundaki yeterliliği konusuyla ilgilidir.

Mahkeme, yaşama hakkının ne zaman başladığı konusunun ulusal düzeyde karara bağlanacak bir husus olduğunu değerlendirmiştir: Birincisi, bu konu Üye Devletlerin çoğunluğunda karara bağlanmamış bir konudur; ikincisi, yaşamın başlangıcının bilimsel ya da yasal tanımı konusunda Avrupa düzeyinde bir uzlaşma yoktur. En fazla, Devletlerarasında embriyo/ceninin insan ırkına ait olduğuna dair bir anlaşma zemini bulunduğu kabul edilebilir. Dolayısıyla, 2. madde kapsamında yaşama hakkına sahip bir insan yapmaksızın, bir insan olma potansiyeli ve kapasitesi, insanlık onuru adına korumayı gerektirmektedir.

[Evans – Birleşik Krallık Davası \(başvuru no. 6339/05\)](#)

10.04.2007 tarihli Büyük Daire kararı

Başvuran, eski partnerinin embriyoların saklanmasıyla ilgili rızasını geri çektiği an bu embriyoların yok edilmesini gerektiren İngiliz hukuku hükümlerinin embriyoların yaşama hakkını ihlal ettiğinden şikâyet etmiştir.

2. madde ihlali edilmemiştir. Mahkeme, "embriyoların (...) 2. madde anlamında yaşama hakkına sahip olmadığına ve dolayısıyla bu maddenin ihlal edilmediğine" (par. 56) hükmetmiştir.

Ölme hakkı?

[Diane Pretty – Birleşik Krallık Davası \(no. 2346/02\)](#)

29.04.2002

Başvuran, felçli ve bir motor nöron hastalığının ilerlemiş evresindedir. İngiliz hukukundaki yardımlı intihara karşı olan genel yasağın kendisinin yaşama hakkını ihlal ettiğini iddia etmektedir.

2. maddenin ihlal edilmemiştir: Mahkeme, "2. madde ile güvence altına alınan yaşama hakkının negatif bir unsur içerecek şekilde yorumlanabileceği konusunda ikna olmadığını" ve "yaşama hakkının tam tersi bir hak, yani ölüm hakkı şeklinde yorumlanmasının 2. maddenin lafzının saptırılması anlamına geleceğini" ve "Sözleşme'nin 2. maddesinden ister üçüncü bir şahsın eliyle olsun, isterse de kamu görevlilerinin yardımıyla olsun, ölme hakkı çıkarılamayacağını" kaydetmiştir.

Koch – Almanya Davası (no. 497/09)

19.07.2012

Dava, tamamen felçli durumunda olan ve yapay solunuma ihtiyaç duyan başvuranın eşine, Alman makamlarının ölümcül dozda ilaç alıp intihar etme iznini vermemesi üzerine, başvuranın yaptığı şikâyetin Alman mahkemelerin reddetmesiyle ilgilidir.

Mahkeme, başvuranın söz konusu karar hakkındaki şikâyetinin esastan incelenmesinin reddedilmesi nedeniyle 8. maddenin (özel ve aile hayatına saygı hakkı) usulen ihlal edildiğine hükmetmiştir. Bununla birlikte Koch'un şikâyetinin esası bakımında Mahkeme, bu şikâyeti esastan inceleme hususunun Alman mahkemelerine aittir çünkü Avrupa Konseyi Üye Devletleri arasında yardımcı intihara izin verip vermeme konusunda herhangi bir uzlaşma yoktur. Karşılaştırmalı araştırma, incelenen 42 Devlettten sadece dördünde tıp doktorlarına hastanın yaşamını sona erdirmesi için ölümcül bir ilaç yazma izni verdiğini ortaya çıkarmıştır. Alman mercilerinin şikâyeti esastan inceleme yükümlülüğüne sahip olduğunu tespit ettiği için Mahkeme bu davada, kendisini 8. maddeyi usulü açıdan incelemekle sınırlandırmıştır.

Basın İrtibat: Céline Menu-Lange
+33 3 90 21 42 08

(Bu bilgi notunun Türkçe çevirisi, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı'nın katkılarıyla hazırlanmıştır.)